

Coop de France éves kongresszus – a szövetkezeti mozgalomban rejlő lehetőségek

A Coop de France éves kongresszusának második napján a szövetkezeti mozgalomban rejlő lehetőségekről rendeztek kerekasztal-beszélgetést, ennek vitaindítója a Sonda-Ipsos közvélemény-kutatási eredményeinek ismertetése volt. Ennek elsődleges tanulságai szerint a franciák 19%-a bízik meg másokban, ezzel 57 vizsgált ország sorában az utolsó harmadban vannak. Egyharmaduk bízik a gazdaság fejlődésében, míg ez az arány az USA-ban 50, Japánban 16, Indiában 92, Kínában 90, Braziliában 72, a németeknél pedig 44%. Az országok egy része borúlátó (még hozzá kollektíven borúlátó, ami rávetődik az egész társadalomra), míg a többieknél „a jövő álmodozásra csábít” (*le future fait rever*) és ebből komoly dinamika származik a gazdaságban és a társadalomban egyaránt.

A franciák 66%-a gondolja úgy, hogy rossz irányba mennek a dolgok a világban, ezzel benne vannak a világ legpesszimistább országainak táborában (a hivatkozott fölmérésben a magyarok 57%-a van ezen a véleményen), szerintük a mondializáció rossz és elsősorban a munkahelyekre jelent veszélyt. A franciaországi munkanélküliségi ráta egyébként 1975-ben indult emelkedésnek, 1985-ben volt az első csúcs 10% körül, azóta nagy hullámokban 8-12% között ingadozik, a legmagasabb 1994-ben és 1996-ban volt. 2006-07-ben Nicolas Sarkozy elnökjelöltként nagyon jól látta, hogy konkrét eredmények kellenek (a munkanélküliség terén is), ezt azonban „nem tudta hozni” és a franciák maguk sem tudtak ilyeneket fölmutatni. Ezért a kezdeti 64-66%-os bizalom, amit a megválasztásakor élvezett, bő fél év alatt 50%-ra esett, majd azóta egyre alacsonyabb szintű, hullámzó, de jelenleg emelkedő tendenciát mutat és 37%-on áll. A mélypont márciusban volt a ciklus alatt mért legkisebb értékkel, ami 29% volt. Tanulság a Sonda-Ipsos előadója szerint: kis eredményeket kell ígérni, azokat teljesíteni is kell, bizalmat pedig nem kérni kell, az „jön magától”, mihelyst vannak konkrét és a társadalom által látható, érezhető eredmények.

A franciák szerint a világgazdaságot a nagy multinacionális cégek, a pénzpiacok a nemzetközi pénzügyi szervezetek uralják, a kormányoknak, az európai intézményeknek sokkal kisebb a szerepük, a civilek pedig szinte nem is érvényesítik a céljaikat. 70%-uk szerint a krízis még előttük van, 27% gondolja úgy, hogy túl van rajta. 58% gondolja, hogy saját helyzete rosszabb lesz a gazdasági válsággal, ennél kevesebben vélekednek így az UMP, sokkal többen a FN szavazói között.

A mezőgazdaság társadalmi elfogadottságát tekintve a társadalom 35%-a nagyon pozitív, 54%-a pedig egyértelmű pozitív véleménnyel van a gazdákról, míg a gazdák maguk úgy érzik, hogy csak a válaszadók 3%-a mondaná azt, hogy a mezőgazdaság egyértelműen nagyon pozitív megítélésű, míg a pozitív hozzáállást 63%-tól remélik. A gazdálkodói mesterségről, mint a fiatalok számára vonzó foglalkozásról nagyjából egyformán vélekedik a közvélemény és a gazdatársadalom, a nagyon pozitív és pozitív vélemény együttesen 50% fölött van, néhány százalékpontnyi arányeltéréssel a két válaszadói csoportban.

Ha a mezőgazdaságról általában kérdezik a válaszadókat, a legtöbben először arra asszociálnak, hogy egy krízisben lévő tevékenységről van szó – ezt mondja az átlagemberek 87, a gazdálkodók 91%-a. Az előbbi kör 85%-a gondolja úgy, hogy a mezőgazdasági termelésből minőségi termékek kerülnek a piacra, a gazdák körében 97% gondolkodik így. Az átlag francia 71%-a gondolkodik úgy, hogy a francia mezőgazdaság képes biztosítani az ország élelmezési függetlenségét, 68%-uk pedig meg van győződve arról, hogy ez a gazdasági ág érdemben javítja az ország külkereskedelmi mérlegét a gazdák körében az első kérdésre ötből négyen válaszoltak pozitívan, míg a második kérdésre 87% volt az igen válaszok aránya. Itt már lényeges eltérést lehetett tapasztalni a „nagyközönséghez” képest, ami azt

mutatja, hogy a társadalom nincs tisztában azzal, hogy a francia mezőgazdaság és élelmiszeripar külkereskedelmi aktívuma 8-10 milliárd euró között van évente. Hatalmas volt a megítélésbeli különbség akkor, amikor a mezőgazdaság és a környezetvédelem viszonya került terítékre: csak minden második francia polgár gondolja, hogy a mezőgazdasági termelés környezetkímélő módon zajlik, a gazdák körében 92% állítja ugyanezt. Ami a tevékenység jövőjét illeti, a hétköznapi franciák 56%-a szerint lehet ilyenről beszélni, a gazdák kicsit optimistábbak, minden háromból kettő bizakodva néz a jövőbe. Annak viszont szinte ugyanolyan a megítélése, hogy mennyire jövedelmező a gazdálkodás – csupán tízből négyen (42 ill. 41%) gondolják úgy, hogy megéri mezőgazdasági termeléssel foglalkozni. A főlmérésből kiderült, hogy két kritikus pontja van a társadalom szempontjából a mezőgazdaságnak, a nemzetgazdasághoz és a környezetvédelemhez való viszony megítélése. Ez utóbbi esetben az a legfontosabb, hogy meg lehessen találni az összhangot a fönnttartható fejlődés és a mezőgazdasági termelés között – ennek szükségességében egyébként egyik tábor sem kételkedik (91 és 94%).

A közvélemény-kutatási eredmények bemutatása után tartott kerekasztal-beszélgetésen részt vett többek között [Stéphane Le Foll](#) (EP-képviselő, [PS](#)), Michel Pruge, a Maisadour szövetkezet elnöke, valamint Denis Verdier, a francia pinceszövetkezetek országos szövetségének (www.vignerons-cooperateurs.coop) elnöke is. Ezen a beszélgetésen elhangzott, hogy a franciák egyáltalán nem ismerik a szövetkezeti mozgalmat, a társadalom eltávolodott azoktól az értékektől, amiken a szövetkezetek maguk alapulnak. Pedig a szövetkezetek ma is képesek előnyt kovácsolni a működésüket meghatározó értékekből, így például a nagyobb gazdasági súlyban rejlő előnyök kihasználásából vagy a közös kockázatvállalásból. A szövetkezet egyben a demokrácia megtestesülésének egy sajátos terepe, ami a társadalom szempontjából is hasznos tanulságokkal járhat, de tudni kell kihasználni ezeket a lehetőségeket. A francia mezőgazdaság ma nagyon elaprózódott, túlságosan is dominál benne az individualista szemlélet, a szövetkezetek lehetőséget jelentenek ahhoz, hogy a fragmentáltság csökkenjen, érdemi gazdasági súlypontok alakuljanak ki egy-egy földrajzi területen és/vagy ágazatban, amik egyben stratégia-készítésre is képesek. A szövetkezetekben működő demokratikus irányítási struktúrák lehetővé teszik, hogy az adott szövetkezet adott kérdésben a leginkább elfogadott döntést hozza meg, de napjaink kihívásai mellett elengedhetetlen, hogy a szövetkezeti vezetők és alkalmazottaik naprakész ismeretekkel rendelkezzenek, ha szükséges, rendszeres (tovább)képzéseken vegyenek részt, e nélkül nem biztosítható, hogy a döntések ne csak elfogadottak, de jók is legyenek. A jövő mezőgazdasága szempontjából elengedhetetlen, hogy a most pályakezdő gazdálkodók a lehető legjobban „be legyenek csatornázva” a mezőgazdaság egészébe, ezért elhibázott az a szemlélet, ami egy pályakezdéshez szükséges minimális terület biztosítását teszi kötelezővé. Sokkal inkább arra lenne szükség, hogy meghatározzuk azt a legnagyobb területet, ami a már említett maximális beágyazódást lehetővé teszi a fiatalok számára. Nagyon fontos, hogy a szövetkezeti tag ne csak egyszerű beszállítónak, hanem érdemi partnernek, a döntéshozatalban résztvevőnek érezze magát, mindez ugyanis előmozdítja a szövetkezet minél eredményesebb működését.

A szövetkezet a gazdaság, a mezőgazdasági vállalkozás „meghosszabbítása”, letéteményese a szerződéskötések rendszerének, és ahogy szerződést köt a termelő s szövetkezetével, úgy kell(ene) a szövetkezetnek is szerződnie a nagy földolgozókkal, kereskedőkkel. A szövetkezeti választott tisztviselők egy része arra hivatott, hogy a szövetkezet gazdasági tevékenysége minél stabilabb alapokon álljon, míg másokat kell megbízni azzal a feladattal, hogy kifelé, a tárgyalások során minél hatékonyabban képviselje a tagság érdekeit. A pénzügyminisztérium kimutatása szerint a szövetkezetek a legjobban működő gazdasági

szervezetek, azaz többet hoznak az állami költségvetésnek, mint amennyit valamilyen címen kapnak. Tény, hogy kedvezményes adószabályok vonatkoznak rájuk, ami miatt egyes vélemények szerint akár „*niche fiscale*”-nak, azaz adóelkerülési lehetőségnek is tekinthetők, ám ez Philippe Mangin, a Coop de France elnöke szerint legalábbis vitatható állítás.

Az új KAP láttatja, hogy szükség van a mezőgazdaságra és abban bizonyos szabályozó eszközök megtartására úgy a piacok, mint a kríziskezelés esetében, de kétségtelen, hogy a gazdatársadalom és tágan értelmezve a mezőgazdasági és élelmiszeripari szereplők részéről komoly szemléletváltásra lesz szükség – hangzott el a kerekasztal-beszélgetés során. Szükség van arra, hogy Európa megőrizze az együttműködés képességét, ennek egyik legjobb eszköze a KAP (és talán az egyetlen igazi eszköze), az új KAP költségvetésének a jelenleg szintjén történő megőrzését pedig a francia agrárdiplomácia nagy sikerének tartják. Kell egy új vízhasználati politika, meg kell értetni Brüsszellel, hogy Dél-Franciaország jövője pl. attól függ, hogy lépések lesznek-e új vízkészleteket a mezőgazdasági termelés szolgálatába állítani, ami a brüsszeli fékek mellett nem lehetséges. Szükség van a szociális kérdések (elsősorban a munkabér és közterhei) egységesítésére is, mivel elengedhetetlen az igazságos piaci versenyfeltételek biztosítása a tagállamok között. És szükség van arra is, hogy a francia szövetkezetek működése gazdasági és szervezeti szempontból minél jobban alkalmazkodjon a 21. század kihívásaihoz, ezért szükség van hatékonyság-növelésre három szinten is:

- vonzóbbá kell tenni a tagi beszállítói szerződéseket,
- ösztönözni kell a tagot, hogy minél szorosabb, előbb kapcsolatot tartson saját szövetkezetével,
- minél hatékonyabban be kell vonni a tagokat a szövetkezet gazdasági tevékenységébe, üzleti programjába.

A fentiek érdekében minden lehetséges eszközzel támogatni kell a szövetkezetek irányításában, működtetésben részt vevő tagok továbbképzését – a mintegy 2900 szövetkezetben összesen 50 ezer, a 13400 gépszövetkezetben további több tízezer gazdálkodó tölt be valamilyen funkciót. Elengedhetetlen továbbá a szövetkezetek irányítási rendszerének modernizációja azért is, hogy minél több fiatal pályakezdő gazda számára legyen vonzó szövetkezeti tagnak lenni, ami egyben a szövetkezeteken belüli generációváltás és az egyes szövetkezetek fönmaradásának letéteményese is.

A kongresszus záróeseményeként jelentették be, hogy létrejött a Coop de France és az InVivo szövetkezeti gazdasági csoport (<http://www.invivo-group.com/>) együttműködésével az ACOOA stratégiai együttműködés (www.acooa.coop). A kezdeményezés a nyár folyamán kezdte végleges körvonalait megkapni, a „háttérmunkák” egészen ősz végéig tartottak. Az elhatározás lényege az, hogy a francia szövetkezetek még hatékonyabban működhessenek, az általuk választott úton minél messzebbre juthassanak. A Coop de France politikai ereje az InVivo gazdasági erejével együttesen reményeik szerint még eredményesebbé teszik a szövetkezetek tevékenységét. Az ACOOA (*Alliance des coopératives agricoles*) logóját is igyekeztek úgy kialakítani, hogy az egyszerre jelenítse meg a termőföldet, a napot és az embert, színeiben pedig dinamizmust és optimizmust sugalljon. Az ACOOA elnöke a Coop de France elnöke, Philippe Mangin lett, míg az igazgatói tisztséget az InVivo első ember, Patrice Gollier tölti be. Az ACOOA négy fő feladatot kíván ellátni, ezek:

- érdemben hallatni a szövetkezetek hangját mindenütt, azaz minden lehetséges téren befolyás-növelést és érdekképviseletet ellátni, ideértve Strasbourgot, Brüsszelt
- erősíteni a mezőgazdasággal kapcsolatos, a mezőgazdaság javát szolgáló kommunikációt
- a szakképzés erősítése minden szakterületen, egyesítve az InVivo és a szövetkezetek eddig párhuzamosan működő ilyen jellegű kapacitásait,

- a szövetkezetek és szövetkezeti tagok gazdasági eredményességének növelése (eredetileg a pinceszövetkezetek részéről jelentkező igény volt, ami konkrét példaként a szövetkezeti pincészetek harmadik országbeli piaci megjelenésének elősegítésében fog először testet ölteni).

Somogyi Norbert mezőgazdasági és Tét-attasé, Párizs